

Erdélyi Z. János
Helsingör Szelleme

I

Atyáim szellemére – s nemkülönben
önnönmagamra – esküszöm, nem él
hülyébb a földön, mint az én fiam!
(Esküdhettek, hiszen ma itt honunkban
nincs *szellemesebb* nálam senki sem.)
Ó, jaj, hazám! Jaj néked, Dánia!
Minő királyod lesz, ha ezt kenik fel?

Kérdés ugyan, hogy „jó” testvéröcsémnek,
Claudiusnak hány év méretett ki
mint koronás pribéknek trónomon.
Mit trónomon! Ágyamban! Ó, te nő,
Gertrud, valaha imádott királyném!...
De hozzád, kígyó, lesz még pár szavam!

No csak sorjában! Vizsgáljuk előbb
e gaz, 'parázna, vérnőszó barom'
viselt(es) dolgait. Ő csalmatok
gyilkos levét csepegteté fülembe,
általsegítve, ím, a túlvilágra,
bűnös csepegtetést folytatva nőmmel,
már jóval azelőtt, hogy rám csapódott
a kripta dörrenő bronzajtaja.

Ha lenne módom, kitepném *fullánkját*:
ne *mézelődjön* többé asszonyomban...
Ez sokkal inkább lenne büntetés,
mint csak leütni, akár egy kutyát,
ha gazdakéztől elvadul s titokban
más portájára átmerészkedik.

Mikor cselekszel végre már, fiam?
Nem volt elég, mit szellemként előtted
bátyád s anyád fertős nyögelmiről
elébed tártam? Nem borzaszt a tény,
hogy ezek ketten még ma is hetyegnek
bármely szakán a napnak, míg atyád
folyvást pokol tűzében perzselődik?

Az istenfáját, cselekedj, fiam?!!!!

Acéltökű fiút szerettem volna
belőle gyúrni, kemény katonát,
ki nyereg nélkül üli a lovat,
s az ősök kardját fél kézzel ragadva
törtet előre öldöklő csatában;
ki vakon teljesít minden parancsot,
nem fontolgatván, jó vagy rossz a tett.

De mit kaptam helyette? Lelki nyálban
fördöző, könyvlapokba révedő
puhapöcs pipogyát!

S ha néha mégis
csinálna valamit, hát hebehurgya,
„de most azonnal” módra összecsapja;
a gondos tervezésre mit sem ad,
s az eredmény silány fércmű bizony.

Korábban nem volt ily tutyimutyi,
csupán mióta rút, erőszakos
halállal messze hagytam e világot,
s lebuktam bűnhődő lelkek honába.
Midőn először tértem vissza hozzá –
szellemként immár –, meghagyám neki,
s az életére esküdött szilárdan,
hogy teljesíti – meghagyám tehát,
hogy álljon értem bosszút mielőbb,
s rekkentse el e gaz cudart a földről,
mert addig nem nő rajta tiszta élet,
míg ez a patkány itt uraskodik.

De ő tököl csak, egyre csak tököl,
s tört forgató cselekvények helyett
új s mindig újabb plánumon molyol,
hogy mit s hogyan fog tenni – majdan egyszer...

Az Istennek sincsen türelme ehhez,
nemhogy egy bosszút szomjazó halottnak!
Bárcsak tehetném: úgy vágnám kupán,
hogy visszatérne rögvest régi kedve,
mikor még együtt víttunk és vadásztunk,
s éjjel siettünk úrnőmhöz haza.

De hát nem áll az anyjával se szóba!
 Kimért, rideg, s a királyné sem érti,
 mi lett fiával ilyen hirtelen,
 ki úgy imádta és tisztelte őt.
 Ma már csak néhány szót vakkant neki,
 de tisztelet s imádat – rég oda.
 No persze nőm nem tudja (honnan is?),
 hogy gyermekünknek mindent elbeszéltem,
 amit velem galád öcsém merészlett,
 s hogy anyja apja gyilkosával él s hál.

És bár Claudius kerülgeti,
 mint róka a tyúkok pitvarát,
 komoly szándékot nem vélek találni,
 mely leszámolni készül a bitanggal.
 Lacafacázik, nyüglődik, pöcsöl,
 színészeket hozat, próbál velük,
 álarcba búvik, papírkoronába,
 majd kedvét veszve arrébb oldalog,
 s talán Opheliáról álmodoz.

3

Már rég gerincre kellett volna vágni
 a kis szukát, a vén Poloniusnak
 zsengecske lányát. Minden férfinép
 meggyakta már, s híresztelik, hogyan
 pihédzik combtövén a szőke bolyh,
 s a *szerszámot* sikongva hogy fogadja
 lovaglópózban lángoló ölébe.

Csak az én bamba, balfasz magzatom
 mereng e szajha használt bájain,
 s mert közeledni fél – tán impotens,
 vagy mi a kórság gyötri! –, selypegő
 szentenciákat sóhajt nyakra-főre.
 Elébb epekszik, mint a kisdíák,
 másszor kevélyen-utasítja el:
 „Eredj kolostorba, Ophelia!”
 Mintha a zárda ily condrára várna,
 hol egymást nyalja-gyúri-gyúrja sok
 kis szűzikének vélt novícia,
 s az éltebbek közt is jó néhány.
 (Csak ők tudják, mitől oly ízletes
 s különleges a szűz apáca páca.)
 Képzeltető, minő felfordulást
 okozna köztük ordas némbenünk!

„Kisasszonyom, ölébe feketem?“,
 kérdi naivan az én bamba kölyköm,
 mert azt hiszi, hogy így beszél a férfi,
 de meg se látja azt a céda lángot
 imádottjának félig hunyt szemében,
 mely a királyfi vérbő jogarának
 gondolatára titkon fellobog,
 miközben szendén azt susogja: „Nem...”
 Ám ez a méla málé csak mereszi
 savószemét a kisasszony csöcsére,
 de megmarkolni gyáva, mint a fíng.

Amúgy meg nem csoda, hogy elhuzódnak
 jó messzire a lányok, oly penetráns
 lószagot áraszt néhanap, hogy én is
 felbőffenem a múltnak étkeit.
 Napestig vágat erdőkön-mezőkön;
 lóról s lovasról dől a dús verejték
 zekét, gatyát átáztató adagban.
 S nemhogy fürödne, sőt, kellemedik:
 üvegből öntöz parfümöt magára,
 és így flangál a várban bűzölögve.
 Hetente váltja ingét, míg harisnyás
 lába felől sajtillat árja leng.
 Az én valaha tiszta és pedáns
 királyi vérem ekként züllik el.
 De nő bibéjét nem porozta még.

Tizenhét évesen, amennyi ő most,
 én hajkurásztam minden nő kegyét,
 aki a várban s környékén lakott.
 (Akkor még én voltam Hamlet királyfi,
 s királyi Hamlet volt az én atyám.
 Fiam tehát e néven harmadik már.)
 Dadától fel az udvarhölgyekig;
 a libapásztorlány s a kis fejőnök;
 a ringó seggű béresnök s a dámák;
 cseléd, komorna mind anyám körül;
 unokahúgok s -nővérek hada,
 kik látogatni jöttek udvarunkba...
 Nem volt kivétel! Nem volt kegyelem!
 Csak akarat volt!... és csak az enyém!

Ebéna borjú meg tán azt se tudja,
 mire való az a kis függelék,
 mi combja közt a semmiben kalimpál,
 csak maximum pisálni tud vele.

A Rosenguild meg Cranzenstern urak,
barátai a régi iskolából,
már csábították párszor kuplerájba,
hogy elveszítse pénzét és erényét,
de mint a szikla, ő szilárd maradt.

O tempora! O mores!¹ Hova lett
a férfivirtus korcs utódainkból?

4

Agyamra megy e sok kőszürke fall!
Kinek van kedve köztük éjjelente
kísérteni? Tán nincs elég bajom
anélkül is? Tömény depresszió!

Franc tudta, hogy folyvást talpalni kell
a túlvilágon nyugalom helyett;
a végső nyugalom helyett, noha
legyilkolás után kijárna ennyi.

Bolyongani az éji vad hidegben...
Nappal pirulni a gyehenna-tűzön,
hogy bűneim kiégjenek s a lelkem
vakító tisztaságban tündököljön...
(Tele a tarsolyom e tisztasággal!)
A tűz s a fagy a köszvény melegágya!
Egy szellemhez bár nem passzol nagyon,
de úgy hasgat az összes porcikám,
hogy minden mozdulat kínpadra von.

Fölöslegesen izgatom magam
az üdvösségemért. Csupán remélek.
No meg hiába háborgok dühödten
Hamlet miatt, nem érek véle semmit.
Vagy tényleg félkegyelmű (félek, így van),
vagy úgy csinál... Csak érteném, miért.

Utóbb, mikor még beszéltem vele
és kértem esküjét, ép volt agya;
nem látogatták rémes képzetek,
nem voltak ádáz ellenségei.
Csak bátyja ellen lázadt kezdet óta...
Próféta-lelke tudta, hogy miért.

¹ Ó, idők! Ó, erkölcsök! (latin)

Gertrud, ribanc királyné, Dániának
koronás szégyene, te vagy soron!

Kamasz-kegyemből lettél asszonyommá,
mert én, az infáns így akartam ezt.
Imádtalak mint szentet s társamat,
és ágyasimat rendre elzavartam,
hogy csak tevéled háljak minden éjjel.

Szültél nekem fiút, ki koronámat –
úgy tűnt soká – méltán öröklj majd.
Együtt neveltük: én királyi szóval,
te anyaszívvel. Be is jött, hitemre!

Ám sanda órán felszarvazva engem,
öcsém is bekujtorgott méhesedbe,
s úgy rákapott a titkos ízű mézre,
hogy lépes vesszején te fennragadtál...

Nekem az örök sötétség jutott.

De nem hagyom, hogy ily könnyen megúszd!
Mikor legkéjesebben hencseregsz,
sújtok le rád ivadékunk kezével,
s megöllek. Erre mérget is vehetsz!

Aszeretőd is veled bűnhődik.
Mert közös üstben főttök a pokolban
mint házasságtörők! S a konyhafőnök –
meg fogsz lepódni – én magam leszek!

Epilógus

Reménytelen! Végképp reménytelen!
Egy néma szellem, én, süket füleknek
óbéगतok. A csönd nem hallható,
avagy ha mégis, szörnyű titkokat
susog. Hideg leli, ki érti őket.

Keresd az észet! A fiam kész kudarc:
csupán saját rögeszmék éltetik.
Mások keservét-kínját meg se látja.
Érzéktelen vagy félnotás szegény –
innen már szinte mindegy is, melyik.

Keresd a nőt! Legyen bármily cafat,
 úgy adja el magát, mint friss gyümölcsöt.
 S mily egyszerű a férfit jégre vinni:
 mindent bevesz, mi eléje kerül,
 ha a körítés szemre tetszetős.
 De mire rájön, hogy az árú romlott – ...
 a garancia réges-rég lejárt.

Gertrud királyné is rohadt gyümölcs lett,
 s vagy sírba' végzi, vagy szemétre jut.

Opheliát maholnap elnyeli
 egy ócska bordély pállott szeparéja,
 hol egymást váltja tahó és nemes,
 s mindegyikük a testéért fizet.

Hamlet bizonynal ispotályba jut,
 és elborult elmék között bolyongva
 léleknyugalmát talán elnyeri.
 Lét és nemlét felől töprengni bőven
 lesz még idő és lesz mód is, ha tűrik
 bolydult eszének tiszta perceit,
 mik csak zavarnák a kompániát.

Hej, Dánia! De rácsesztél, hazám!
 Mi lesz belőled így, ha még öcsém is
 időben megnyuvad – vagy egy kehelytől,
 mely örök enyhet ad a szomjazónak,
 vagy biztos kézzel átvágják a torkát –;
 ugyan ki tudná megjósolni most?

Tán Fortinbras időben erre téved,
 s úgy hull ölébe a dán korona,
 mint pásztoréba fáról savnya körtvély,
 s leszél Norvégia dél-gyarmata,
 ahol bár Délnek nem terem gyümölcse,
 de jégvirágnak csokra számtalan.

Svelem mi lesz? Norvégok közt kísértsek,
 kik azt sem értik, hogy „Ésküdjetek!”?

Asorsom innen csupa rejtelem...
 Hej, Will Shakespeare, de kibasztál velem!